

Matti Näsälä: Alais

arvostelu: Aarne Pynnönen

Kokemukseni scifijännäreistä on olematon. Siksi tartuin kirjamesuilla hankkimaani Matin kirjaan jännitystä tuntien ja päätin, etten ainakaan arviota siitä anna. Nyt sen luettuani en malta olla jakamatta tätä ilosanomaa.

Lähtökohta oli outo ja vaati orientoitumista: vieraat, mutta hauskat nimet ja tapahtumien sijainti kahdessa ulottuvuudessa! Menin sekaisin, kunnes hoksin, että lopussa on selvin kaavioin kerrottu koko establismentti. Helpotti ja nauratti.

Niin, Matin kirja Alais osoittautui perusteettomista ennakkoluuloistani huolimatta erittäin humoristiseksi ja hauskaksi. Kirjan huumori ei niinkään perustu humoristisiin asioihin (vaikka sitäkin toki esiintyy), vaan siihen miten asiat kerrotaan. Huomio kiinnittyi etenkin henkilöiden keskeiseen ylikohteliaaseen puhuttelukulttuuriin, jota osin selitti eri avaruuksissa vallitsevat käytännöt, osin pelkkä tavaksi tullut veljellinen vitseily.

Tästä kerronnasta tuli mieleen englanninkielinen kirjallisuus. Englannin kielellähän on mahdotonta sanoa mitään yhtäjaksoisella lauseella olematta tylyn epäkohtelias. Väliin tulee yhm, äääm, arrgh, well, you know don't you-koukut jne, jotka sitten kääntäjäreppana parhaansa mukaan kääntää. Varsinkin britit ovat arvuuttelun mestareita ja jos toinen ei vihjeistä ja kiemurteluista asianlaitaa arvaa, on tyhmä. Parhaita tässä ovat vanha vakooja John Le Carre' ja ehkä vielä etevämpi jaarittelija on nuori skotti lain Banks. Matti on päässyt tähän ilman englanninkielisiä esikuviakin ja ynähtely lisää tunnelmaa oivallisesti, jos ei joka paikassa niin ainakin kaikkialla (yksi Matin herjoista).

Onneksi juoni oli yksinkertainen ja edestakainen täältä sinne ja sieltä tänne. Koska koko huomioni meni scifihauskuuksien seuraamiseen, olisin muuten auttamatta pudonnut kärryiltä. Ajatelkaa esim. tilannetta, kuinka avaruusluostarin puuhakas pappismunkki harmaassa kaavussaan idättää ja siirtää rautapaaluja kasvatusruukkuihin edelleen istutettavaksi sopivan kokoisina eräänlaisen isohkon madonreiän portinpylväiksi, missä ne ruostumisesta saatavalla energialla buustaavat immeisiä ulottuvuudesta toiseen ja takaisin tavaroineen päivineen (et varmaan ymmärtänyt, ja juuri siksi tuo kirja kannattaa lukea). Tai mikä lopunperin on se huoltsarin takkahuoneen karppiallas, jossa ei ole pohjaa tai sitten on?

Toki kirjaan on jäänyt myös epätarkkuuksia ja virheitä: lapsettomalla pariskunnalla oli tyttärentytär, kahden baarin hoitajat menivät sekaisin, paikoin oli ä korvautunut ö:llä ja monenlaista muutakin kikirjoitusvihrettä oli, mutta moinen ei tarkkaavaista lukijaa saanut raiteiltaan saati suunniltaan.

Kirjan luettuani ymmärrän, miksi joku äiti kehui kirjaa ja mainitsi teini-ikäisen poikansakin siitä pitävän. Kirja sopii kaikenikäisille, on nautittava veitikoille ja tekee erittäin hyvää myös tosikoille.